

Історія української культури

Шмідт Єлизавета іванівна, асистент кафедри новітньої історії України

Пошта: shmidt.el.iv@gmail.com

Telegram: [@shmidt_yel](https://www.instagram.com/shmidt_yel)

План

1

Культурні процеси Нового часу: історичні чинники змін

2

Стилі та напрями мистецтва Нового часу

3

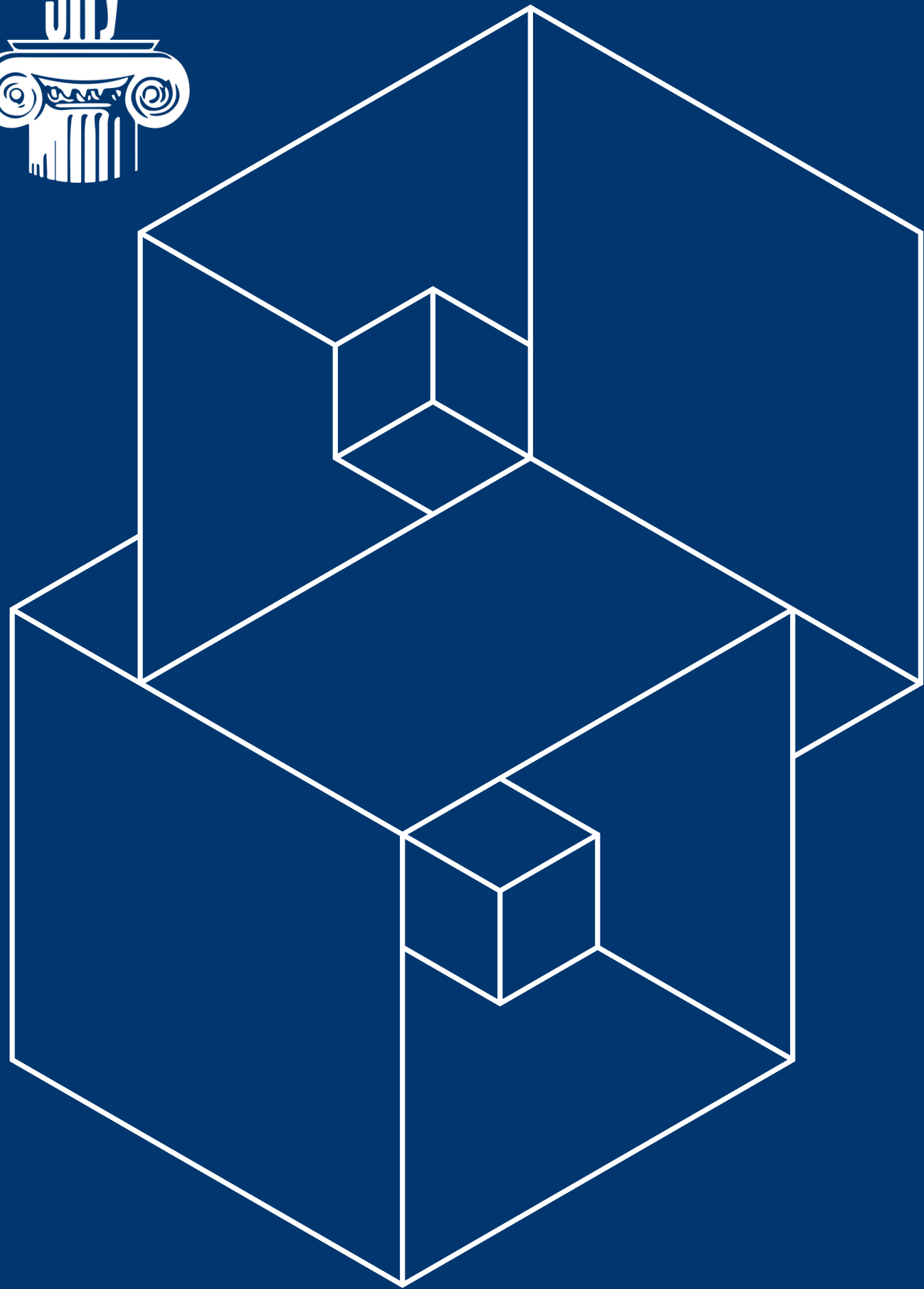
Класицизм та сентименталізм. “Енеїда” І. Котляревського

4

Романтизм. Загальноєвропейський та український контекст

5

Національно-культурне відродження

Культурно-мистецькі напрями
змінюють один одного як
відповідь на глибинні
трансформації суспільства:
кожен новий стиль постає тоді,
коли попередній перестає
відповідати духовним,
соціальним чи політичним
запитам епохи.

Історичні та суспільні чинники змін

Нове розуміння світу та людини в ньому

Перехід від аграрного суспільства до
індустріального

Національне відродження

Просвітництво

Великі географічні відкриття

Реформація

Революції

Війни

Становлення держав

Наукові відкриття

Раціоналізм

Відродження
Бароко
Класицизм
Сентименталізм
Романтизм
Реалізм
Декаданс
Модернізм

Декаданс

*“Я декадент? Се новина для мене!
Ти взяв один з мого життя момент,
І слово темне підшукав та вчене,
І Русі возвістив: "Ось декадент!"*

*Що в моїй пісні біль, і жаль, і туга —
Се лиш тому, що склалось так життя.
Та є в ній, брате мій, ще нута друга:
Надія, воля, радісне чуття....”*

І. Франко “Декадент”

Класицизм

«Єдиний шлях для нас стати великими, а якщо можливо, і неповторними, — це наслідувати древніх» (Й. Вінкельман)

Класицизм

Раціоналізм та логіка

Гармонійність та симетрія

Наслідування античності

Ієрархія жанрів: “високі” та “низькі”

Нормативність. “Три єдності” драматургії

Одновимірність характеру

Чіткий поділ на позитивних та негативних героїв

Виховна функція

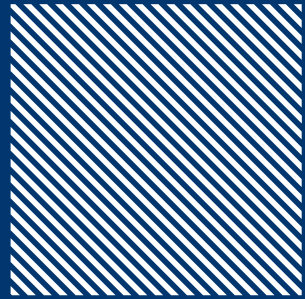
Аристократизм

Палац Розумовського

Київський університет

Сентименталізм

Ідейно-художній напрям в європейській літературі другої половини XVIIIст., якому властиве звернення до переживань і почуттів простих людей, до їхнього внутрішнього світу.

Сентименталізм

- відтворення почуттів і пристрастей людини як основний предмет зображення;
- позитивні герої — представники середніх і нижчих верств суспільства;
- вільна побудова твору;
- підвищена емоційність зображення подій та характерів, їх нетиповість;
- мальовничі сільські пейзажі;
- інтенсивне використання пестливої форми та слів, що означають почуття й настрої.

Бурлескно-травестійна поема — це великий віршований твір, який використовує комічні засоби (бурлеск) та переробляє серйозний, часто героїчний сюжет (травестія) з високого стилю на низький, народний

“Енеїда”: задум та сприйняття

Нова українська література (?)

Трагедія vs Комедія

Трансформація жанру: класицизм та сентименталізм

Іван Котляревський

Романтизм

ідейний і художній напрям в європейській та американській культурі кінця XVIII – першої половини XIX століття, який виник як реакція на просвітницький раціоналізм і класицизм. Він характеризується неприйняттям буденності, утвердженням самоцінності особистості, нескореності, культом почуттів, ідеалізацією минулого, захопленням народною творчістю, історією, містикою та природою

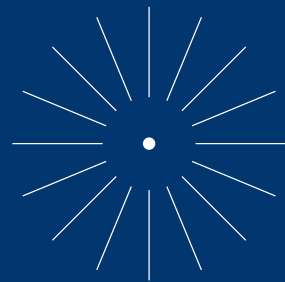
В Україні став формою національно-культурного відродження

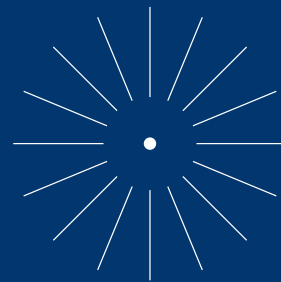
Національне відродження

Українське Відродження – комплекс подій і явищ кінця 18 – поч 20 ст., пов'язаних із поширенням масового національного самоусвідомлення, пожвавленням і піднесенням національного руху, розвитком усіх галузей культурного життя українців.

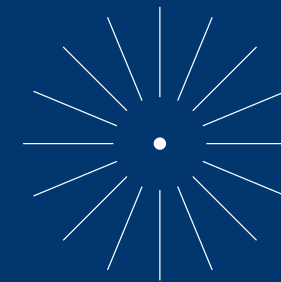
Етапи:

Фольклорно-
етнографічний

Культурницько-
просвітницький

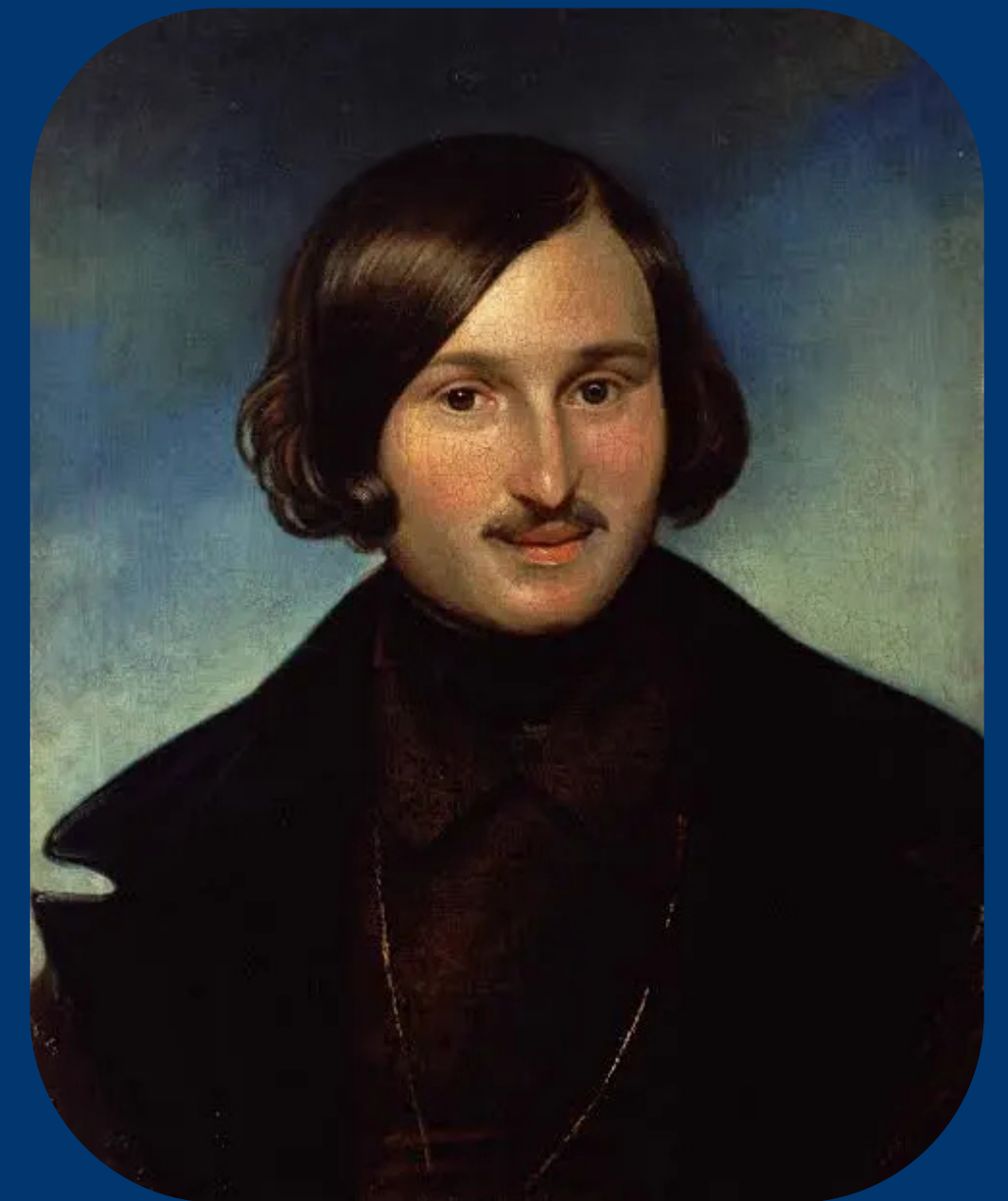

Політичний

Амбівалентна “Гоголівська” свідомість

- Стара формула нації, яка домінувала на європейському континенті до кінця XVIII ст., ототожнювала її із правлячими верствами.
- Нове українське дворянство в імперській столиці вважало “Малоросію” своєю батьківщиною, але батьківщиною, яка була частиною більшої держави – російської імперії.
- На другу чверть 19ст серед представників вищих верств України переважала встановленна у суспільному житті російськоцентрична мовно-культурна система.

Передумови

- Формування концепції нації, нового поняття спільності, яке спирається на спільність мови та культури, виникнення і подальше поширення ідеї національної свідомості, що базується на етнічній тотожності
- Формування інтелігенції як нової категорії людей, які з ідеологічних переконань присвятили себе покращенню культурного, соціального і політичного становища мас.
(головним чином об'єднувалися в гуртки, де обговорювали питання філософії, ідеології, тощо)

Передумови

- Французька революція, що ознаменувала народження нової політичної та соціально-економічної системи, сприяла поширенню цієї ідеї, починає процес творення національної свідомості.
- Зовнішній імпульс поширення західноєвропейського романтизму та ідей захоплення селянською культурою німецького філософа Гердера.

*“Україна стане новою Грецією – в цій країні чудовий клімат,
щедра земля, і її великий музично обдарований народ
прокинеться колись для нового життя” (Йоган Готфрід Гердер)*

Передумови

- Панування «явного духу опозиції» в наслідок скасування давніх прав і вольностей, загострені воєнними походами
- Рух «збирання спадщини» старшиною. Робота Геральдії, що тривала аж до 1835 р. і збудила сильне зацікавлення історією серед провідної верстви українського суспільства.
- Криза кріпосницького господарства, посилення колонізаторської політики царизму, що ще більш активізовувало український рух